

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3144/2015. (VII. 24.) AB HATÁROZATA**alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárásáról**

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Balsai István, dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Salamon László, dr. Sulyok Tamás, dr. Szívós Mária és dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény – 2012. március 1-től 2013. július 31-ig hatályos – 35. § (1) bekezdése „2012. február 29-éig” szövegrésze, és a 35. § (3) bekezdés *b*) pont „nem vagy” szövegrésze alaptörvény-ellenes volt, ezért a Fővárosi Törvényszék előtt folyamatban lévő 14.Pk.60.070/2011. számú ügyben nem alkalmazható.

2. Az Alkotmánybíróság a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény – 2012. március 1-től 2013. július 31-ig hatályos – 35. § (1) bekezdése „2012. február 29-éig” szövegrésze, és a 35. § (3) bekezdés *b*) pont „nem vagy” szövegrésze a Fővárosi Törvényszék előtt folyamatban lévő 14.Pk.60.634/2003., 14.Pk.60.670/1994., 14.Pk.60.444/2004., 14.Pk.69.031/1992. és 14.Pk.66.705/1991. számú ügyben történő alkalmazhatóságának kizárására irányuló indítványokat elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény – 2012. március 1-től 2013. július 31-ig hatályos – 35. § (2) bekezdésének „legkésőbb 2012. június 30-áig” és „E határidő elmulasztása jogvesztő.” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazhatóságának kizárására irányuló eljárást megszünteti.

4. Az Alkotmánybíróság az indítványt egyebekben visszautasítja.

Indokolás

I.

- [1] 1. A Fővárosi Törvényszék hatáskörében eljáró bírósági titkár az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a alapján a 14.Pk.60.634/2003/10-I., 14.Pk.60.670/1994/2., 14.Pk.60.070/2011/4., 14.Pk.60.444/2004/4., 14.Pk.69.031/1992/2-I. és 14.Pk.66.705/1991/6. számú végzéseiben – az előtte folyamatban lévő kényszer-végelszámolási eljárások felfüggesztésével egyidejűleg – az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte.
- [2] Az indítványozó elsődlegesen a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény (a továbbiakban: Ehtv.) 35. § (1) bekezdése „2012. február 29-éig” szövegrésze, a 35. § (2) bekezdés első mondatának „legkésőbb 2012. június 30. napjáig” szövegrésze és a bekezdés második mondata, valamint a 35. § (3) bekezdés *b)* pont „nem vagy” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Másodlagosan a vizsgálni kért rendelkezések konkrét ügyben való alkalmazhatóságának kizárását indítványozta.
- [3] Az indítványozó álláspontja szerint a korábban egyházként működő, és az Ehtv. alapján egyesületként való továbbműködésükről 2012. február 29-ig nem nyilatkozó szervezetek kényszer-végelszámolásával kapcsolatos szabályozás sérti az egyesülési jogot [VIII. cikk (2) bekezdés], a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogot [VII. cikk], a tisztességes eljáráshoz való jogot [XXIV. cikk (1) bekezdés], a hátrányos megkülönböztetés tilalmát [XV. cikk (1) és (2) bekezdés] és ezekkel összefüggésben az alapvető jogok korlátozásának szabályait [I. cikk (3) és (4) bekezdés], valamint a jogállamiság és jogbiztonság elvét [B] cikk (1) bekezdés].
- [4] 2. Az indítványok tárgyát képező ügyekben érintett egyházak 2011. december 20-ig nem kérték egyházkénti ismételt elismerésüket, ezért az Ehtv. 34. § (1) bekezdése alapján 2012. január 1-jétől a törvény erejénél fogva egyesületnek minősültek. Az *ex lege* egyesületnek minősült érintett egyházak 2012. február 29-ig nem tettek a továbbműködésükre vonatkozó nyilatkozatot, ezért 2012. október 25-én velük szemben hivatalból kényszer-végelszámolás elrendelésére irányuló eljárás indult. Az indítványok azt is tartalmazzák, hogy az érintett szervezetek a továbbműködésükre vonatkozó nyilatkozatot az Alkotmánybíróság eljárása bírói kezdeményezésének időpontjáig sem pótolták.

- [5] Az indítványozó bíróság az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések alaptörvényellenességét a következő összefüggésekkel indokolta.
- [6] 2.1. A Legfelsőbb Bíróság 4/2003. Polgári Jogegységi Határozata (a továbbiakban: PJE) alapján az eljárást megindító határidők anyagi jogi határidőknek tekintendők. Az Ehtv. 35. § (2) és (3) bekezdésében foglalt eltérő határidők, valamint a PJE miatt nem határozható meg egyértelműen, hogy mikor áll be a továbbműködésre vonatkozó nyilatkozattételi kötelezettség elmulasztása, melyek ennek a jogkövetkezményei, illetve van-e lehetőség a kimentésre, és ha igen, mely időpontig. Ez sérti a jogbiztonság követelményét.
- [7] 2.2. Az egyesülési jog lényeges tartalmához tartozik az egyesületek létrehozása, az azokhoz való csatlakozás és a szervezetek működtetése. A jog gyakorlásának alkotmányos korlátai végső esetben lehetővé teszik az egyesületnek mint jogalanynak a megszüntetését; erre az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (a továbbiakban: Civil tv.) többlépcsős folyamatot rögzít. Ezzel szemben a korábbi egyház átalakulásából lett jogutód egyesület esetén a regisztrációs kötelezettség egyszeri, adott határidőt alapul vevő elmulasztásának azonnali, vissza nem fordítható jogkövetkezménye az egyesület jogutód nélküli megszűnése. A bíróság meggyőződése szerint ez a korlátozás nem arányos és az elérni kívánt cél szempontjából nem is elkerülhetetlenül szükséges, az más eszközökkel, például a törvényességi ellenőrzési szabályok megfelelő alkalmazásával is elérhető lenne, ezért sérül az egyesülési jog.
- [8] 2.3. Az előbbiek alapján a – korábbi egyházi szervezetből átalakult – egyesülethez tartozó tagok e keretek között folytatott közös vallásgyakorláshoz fűződő részjogosultságának szükségtelen és aránytalan korlátozását is megvalósítja egyidejűleg. Mindezt a bíróság szerint nem enyhíti, hogy a tagoknak nem csak csoportosan, hanem egyénileg is lehetőségük van vallásos hitük kinyilvánítására, gyakorlására.
- [9] 2.4. A tisztességes eljárás alapkövetelménye, hogy az ügy érdemében hozandó döntéssel érintett személy az érdemi döntés meghozatala előtt az eljárásban félként részt vehessen, jogairól és kötelezettségeiről érdemi tájékoztatásban részesüljön és az érdemi döntés meghozatala előtt nyilatkozatot tehessen, „védekezhessen”. Az indítványozó szerint a civil szervezetek esetén a Civil tv. 11. §-a szerinti eljárásrend irányadó, amelyben e garanciák érvényesülnek;

ezzel szemben az el nem ismert egyházak jogutód egyesületeinek sorsáról egy hivatalból indult polgári nemperes eljárásban kell döntenet, amelynek szabályozási modellje „immanensen tisztességtelen”: az érintettet nem hívják fel regisztrációs kötelezettségének teljesítésére, tájékoztatást mulasztása jogkövetkezményeiről nem kapott, az eljárásban félként az érdemi döntést megelőző részvétele nem biztosított, a mulasztás kimentésének lehetősége a korábbiak alapján vitatható, illetve erősen korlátozott.

- [10] 2.5. Az indítványozó szerint a szabályozás a hátrányos megkülönböztetés tilalmát és a törvény előtti egyenlőséget is sérti, hogy az egyesületek általános csoportján belül az el nem ismert egyházak jogutód egyesületei tekintetében a törvényes működés feltételeinek biztosítására, illetve a változások bejelentésére vonatkozó szabályok lényegesen szigorúbbak, hátrányosabb jogkövetkezményeket határoznak meg. A törvényes működés biztosítására irányuló eljárásban a jogalkotó az egyesületek vonatkozásában általában a teljes folyamat során megengedi, hogy a tagok – felhívás alapján – egy lépésről lépésre szabályozott, szélesebb időintervallumban címzett lehetőséget kapnak a törvényes működés biztosítására, helyreállítására, akkor is, ha a mulasztásban vétkesek. Ezzel szemben az egyházból átalakuló egyesületek vonatkozásában a két hónapos határidő elmulasztása – a korábban kifejtett határidő-értelmezési bizonytalanság mellett – lényegében azonnal a kényszer-végelszámolás keretében való jogutód nélküli megszüntetéshez vezet. A bíróság nem látja indokát a két csoport közötti, az egyikre nézve jelentősen hátrányosabb különbségtételnek, sem az érintett szervezetek tevékenységének jellegéből, sem társadalmi súlyából és helyzetéből, sem jogi státusából (illetve azok rendezetlenségéből) adódóan.
- [11] 3. Az indítványozó bíróság az indítványok benyújtását követően arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy a 14.Pk.60.070/2011/4. számú indítványban érintett szervezet beadvánnyal fordult a bírósághoz, amelyben közölte a bírósággal további működési szándékát, és azt is kifejtette, hogy a bírósági végzést megelőzően nem kapott hivatalos tájékoztatást, nem volt tudomása arról, hogy a további működés érdekében nyilatkoznia kellett volna. A szervezet továbbá arra is kérte a bíróságot, hogy az egyházügyi törvény teljes rendezéséig státusát tartsa egyházi minőségben.
- [12] 4. Az Alkotmánybíróság az eljárása során észlelte, hogy a vallási közösségek jogállásával és működésével kapcsolatos törvényeknek az Alaptörvény negyedik módosításával összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CXXXIII. törvény

2013. augusztus 1-jei, illetve szeptember 1-jei hatállyal módosította az Ehtv. rendelkezéseit, köztük a törvény több, folyamatban lévő ügyekre vonatkozó átmeneti rendelkezését is.

- [13] Erre tekintettel az Abtv. 58. § (1) bekezdése alapján végzésben hiánypótlásra hívta fel az indítványozó bíróságot abban a tekintetben, hogy az Ehtv.-nek az indítványban támadott rendelkezéseit továbbra is alkalmazandónak tartja-e az indítványai tárgyát képező ügyekben.
- [14] A hiánypótlási felhívásra adott válaszában az indítványozó az összes érintett ügy vonatkozásában az „indítványát fenntartotta” arra tekintettel, hogy az Ehtv. támadott – jelenleg már nem hatályos – rendelkezéseit az eljárásában továbbra is alkalmazandónak tartja; ugyanakkor – a rendelkezések módosítás miatt már nem hatályos voltára figyelemmel – azok alaptörvény-ellenességének megállapítását és az érintett ügyekben történő alkalmazhatóságának kizárását kérte.
- [15] Válaszában az indítványozó kifejezetten kitért arra, hogy megítélése szerint az Ehtv. hatályos 35. §-ában rögzített esetek a tárgyi ügyek szerinti tényállásra nem alkalmazhatóak, az Ehtv. hatályos 36. §-ának alkalmazása pedig az adott eljárás során értelemszerűen kizárt. A bíróság szerint az Ehtv. hatályos 35. § (1) bekezdés a) pontja folyamatban lévő kényszer-végelszámolási eljárásokra irányadó, ugyanakkor álláspontja szerint a jelen ügyben érintett kényszer-végelszámolási eljárások nincsenek folyamatban, egyrészt, mivel azokat a bíróság az Alkotmánybírósághoz fordulással egyidejűleg felfüggesztette, amelynek joghatásaira ebben az eljárásban is a Pp. 155. §-a irányadó; másrészt, mivel a már felfüggesztett eljárás további felfüggesztésére az Ehtv. 35. § (3) bekezdésére figyelemmel egyébként sem lenne jogi lehetőség.
- [16] 5. Az Alkotmánybíróság beszerezte az emberi erőforrások miniszterének (a továbbiakban: miniszter) véleményét.

II.

- [17] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben,

az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

(4) A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.”

„VII. cikk (1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.

(2) Az azonos hitelveket követők vallásuk gyakorlása céljából sarkalatos törvényben meghatározott szervezeti formában működő vallási közösséget hozhatnak létre.”

„VIII. cikk (2) Mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni, és joga van szervezetekhez csatlakozni.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

[18] 2. Az Ehtv. – 2012. március 1-től 2013. július 31-ig hatályos – vizsgálni kért rendelkezései:

„35. § (1) A szervezet 2012. február 29-éig nyilatkozik továbbműködési szándékának hiányáról vagy – továbbműködési szándék esetén – az egyesületre vonatkozó szabályok szerint változásbejegyzési eljárást indít, amelyre a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény 37. § (1) bekezdését, 38. §-át és

63. §-át kell alkalmazni azzal, hogy alakuló ülésen az átalakulást elhatározó ülést kell érteni.

(2) A szervezet az egyesület nyilvántartásba vételéhez szükséges feltételeket legkésőbb 2012. június 30-áig teljesítheti azzal, hogy ha a szervezet vallási tevékenységét 2012. január 1-jétől a 2011. december 31-én hatályos belső egyházi szabályában meghatározott szervezeti keretek között változatlanul végzi, a bíróság az egyesület bírósági nyilvántartásba vétele során a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 62. § (3) bekezdés *b)* pontja, 63. § (1), (3) és (4) bekezdése szerinti feltételekkel kapcsolatosan nem vizsgálja, hogy a szervezet létesítő okirata megfelel-e a legfőbb szerv, az ügyintéző szerv és a képviselői szerv létrejöttére és hatáskörére vonatkozó törvényi szabályoknak. E határidő elmulasztása jogvesztő.

(3) A bíróság a szervezetet a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 2012. február 29-én hatályos 116. § (3)–(6) bekezdésének, 117. §-ának és 118. §-ának alkalmazásával kényszer-végelszámolási eljárás keretében jogutód nélkül megszünteti, ha a szervezet

a) a változásbejegyzési eljárás során a változásbejegyzési eljárásban meghatározott feltételeket nem teljesíti, vagy

b) 2012. február 29-éig a továbbműködéséről nem vagy nemlegesen nyilatkozott.”

III.

[19] Az indítvány részben megalapozott.

[20] 1. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben elsőként megállapította, hogy az Ehtv.-nek a – 2012. március 1-től 2013. július 31-ig hatályos – 35. § (2) bekezdésének „legkésőbb 2012. június 30-áig” és „E határidő elmulasztása jogvesztő.” szövegrészét a 15/2015. (V. 29.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh3.) az Alaptörvény B) cikkéből következő jogbiztonság elvével összefüggésben a VII. cikkben foglalt vallásszabadsághoz való jog sérelme miatt alaptörvényellenesnek minősítette és a folyamatban lévő ügyekben alkalmazásának általános tilalmát mondta ki.

[21] Az Abtv. 59. §-a szerint az Alkotmánybíróság – ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan okafogyottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti. Az Ügyrend 67. § (2) bekezdés *e)* pontja alapján okafogyottá válik az indítvány, ha az eljárás folytatására

okot adó körülmény már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgyalanná vált.

- [22] Mivel az Ehtv. hivatkozott rendelkezései az Abh3.-ban kimondott megsemmisítés és általános alkalmazási tilalom következtében értelemszerűen a jelen alkotmánybíróági eljárás alapjául szolgáló bírósági ügyekben sem alkalmazhatóak, az indítvány ebben a részében tárgyalanná vált, ezért az Alkotmánybíróóság a fentiek alapján az eljárást e tekintetben megszüntette.
- [23] 2. Az indítványozó bíró az Alaptörvény B) cikkének sérelmét egyrészt arra hivatkozással állította, hogy az Ehtv. 35. § (2) és (3) bekezdésében foglalt eltérő határidők, valamint a PJE miatt nem határozható meg egyértelműen, hogy mikor áll be a továbbműködésre vonatkozó nyilatkozattételi kötelezettség elmulasztása, melyek ennek a jogkövetkezményei, illetve van-e lehetőség a kimentésre, és ha igen, mely időpontig; ez álláspontja szerint sérti a jogbiztonság követelményét.
- [24] Az Alkotmánybíróóság ilyen összefüggésben a 28/2013. (X. 9.) AB határozatban foglalkozott a bírói kezdeményezés lehetőségével: „Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján az Alkotmánybíróáságnál kezdeményezett eljárásnak tehát előfeltétele, hogy a bíró megállapítsa az ügyben alkalmazandó jogszabályi rendelkezéseket és azokat értelmezze. Ha az értelmezési folyamat során arra a következtetésre jut, hogy az alkalmazandó jogszabály normatartalma feloldhatatlan ellentétben áll az Alaptörvénnyel, akkor kezdeményezi az Alkotmánybíróóság eljárást. Az indítvány indokolásának – ebből következően is – az Alaptörvény valamely rendelkezésével való ellentétet kell határozottan állítania és alátámasztania, amely ellentét azonban nem merülhet ki egy esetleges értelmezési nehézségben. A bírónak tehát nem elegendő önmagában a jogbiztonság elvének részét képező normavilágosság követelményének sérelmére hivatkoznia sem azon az alapon, hogy nem tudja megállapítani az ügyben alkalmazandó jogszabályi rendelkezéseket, sem azon az alapon, hogy nem tudja azokat egyértelműen értelmezni.” {Indokolás [35]–[36]}
- [25] Az indítványnak ebben a részében az indítványozó bíró olyan jogszabályi rendelkezések jogbiztonságot sértő voltára hivatkozott, amelyeket neki kell értelmeznie, és azokat önmagában az értelmezési nehézséggel összefüggésben a jogállamiság elvével ellentétesnek tartotta; ezért az Alkotmánybíróóság az indítványt ebben az összefüggésben is visszautasította.

- [26] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően az Ehtv. – 2012. március 1-től 2013. július 31-ig hatályos – 35. § (1) bekezdése „2012. február 29-éig” szövegrészének és a 35. § (3) bekezdés *b)* pontja „nem vagy” szövegrészének az Alaptörvény VII. cikkével, illetve B) cikkével való összhangját vizsgálta meg.
- [27] 3.1. A miniszter az Alkotmánybíróságnak megküldött véleményében utalt arra, hogy az anyagi jogszabályok változása együtt jár átmeneti rendelkezések megalkotásával, és egyes jogi személy típusoknak a jogrendszerből való kivételével, illetve átalakításukra vonatkozó követelmény előírásával. A miniszter példaként hozta fel a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) 365. §-át, amely a közhasznú társaságok megszüntetésével kapcsolatos szabályokról rendelkezett. E szerint a közhasznú társaságként bejegyzett jogi személyeknek a törvényben meghatározott időn belül nonprofit gazdasági társaságként történő nyilvántartásba vételüket kellett kérniük, vagy be kellett jelenteniük a jogutód nélküli megszűnésüket. A határidő eredménytelen elteltét követően a cégbíróság (felhívás nélkül) a megszüntnek nyilvánítás törvényességi felügyeleti intézkedést alkalmazta. A megszüntnek nyilvánítás jogkövetkezménye pedig a Ctv. 116. §-a alapján a kényszer-végelszámolás elrendelése volt. A miniszter szerint amennyiben a jogi személy nem él a számára biztosított lehetőségek egyikével sem, azt nyilvánvalóan úgy kell tekinteni, hogy nem kíván az új feltételek mellett továbbműködni, így a nyilvántartásból való megfelelő kivételéről kell gondoskodni; ez magánjogi szempontból a forgalombiztonság eminens érdeke is egyben.
- [28] A miniszteri válaszban említett, a közhasznú társaságok átalakításával kapcsolatos esetben a Gt. kihirdetésére 2006. január 4-én került sor. A törvény 365. § (3) bekezdése a közhasznú társaságok számára előírta, hogy – továbbműködési szándék esetén – kötelesek a cégbíróságnál nonprofit gazdasági társaságként történő nyilvántartásba vételüket kérni, amelyre 2009. június 30-ig adott határidőt. A megközelítőleg három és fél éves határidő elmulasztása a kényszer-végelszámolás elrendelésével járt. Egy másik esetben a Civil tv. a hatálybalépése előtt nyilvántartásba vett közhasznú, illetve kiemelkedően közhasznú jogállásokat vizsgálta felül (az utóbbi különálló kategóriát meg is szüntette, egyesítve az előbbivel). A törvény ebben az esetben 2011. december 11-én került kihirdetésre, és 75. § (5) bekezdése 2014. május 31. napjáig adott határidőt az akkor (kiemelkedően) közhasznú jogállású szervezeteknek az új törvénynek megfelelő közhasznúsági nyilvántartásba vétel kezdeményezésére. A közel két és fél éves határidő elmulasztásának következményeként a hivatkozott rendelkezés szerint a közhasznú jogállás nyilvántartásból történő törlését,

valamint a közhasznú megjelölés használatának és a közhasznú jogálláshoz kapcsolódó kedvezmények igénybevételének tilalmát határozta meg.

- [29] Az Ehtv. 2011. december 31-én került kihirdetésre és 2012. január 1-jén lépett hatályba. A törvény – 2012. március 1-től 2013. július 31-ig hatályos – 35. § (1) bekezdése és (3) bekezdése 2012. február 29-ig adott határidőt a továbbműködési szándékról történő nyilatkozattételre és a változásbejegyzési eljárás megindítására. Az Ehtv. és a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény ott hivatkozott szabályai szerint a szervezet arra jogosult szervének határozatot kell hoznia az átalakulásról, a változásbejegyzési kérelemhez – többek között – az átalakulást elhatározó ülés jegyzőkönyvét, jelenléti ívét, a létesítő okirat módosítását, egységes szerkezetbe foglalt létesítő okiratot is csatolni kell. Az alig két hónapos határidő elmulasztása a kényszer-végelszámolás elrendelésével járt. A Ctv.-nek az Ehtv. által hivatkozott 2012. február 29-én hatályos 116. § (6) bekezdése alapján a kényszer-végelszámolásra a törvény végelszámolásról szóló VIII. Fejezetének szabályait – a kényszer-végelszámolásról szóló 7. Cím-ben foglalt eltérésekkel – kell alkalmazni. A kényszer-végelszámolás során a szervezet legfőbb szerve nem dönthet a szervezetnek a végelszámolási eljárás alatti működtetéséről, illetve a végelszámolási eljárás megszüntetéséről. A végelszámolás kezdő időpontját követően a szervezet szervei nem hozhatnak a végelszámolás céljával ellentétes döntéseket. Főszabályként a bíróság sem dönthet a jogerősen elrendelt kényszer-végelszámolás megszüntetéséről. A kényszer-végelszámolási eljárás lefolytatása után pedig a szervezet nyilvántartásból való törlésének van helye.
- [30] A miniszter válaszában kitért arra is, hogy – a levele mellékleteként megküldött címlistában szereplő – vallási közösségek 2012. február 22. és 24. között elektronikus úton tájékoztatást kaptak a teendőikről és azok elmulasztásának következményeiről. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy a jelen ügy tárgyát képező hat kényszer-végelszámolási eljárás érintettjei közül öt szervezet a miniszter címlistájában nem szerepelt.
- [31] 3.2. Az Alaptörvény VII. cikk (2) bekezdése szerint „[a]z azonos hitelvetket követők vallásuk gyakorlása céljából sarkalatos törvényben meghatározott szervezeti formában működő vallási közösséget hozhatnak létre”.
- [32] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény ötödik módosítását követően hozott több határozatában megerősítette: „A vallási közösségek sajátos jogi formában történő – az államtól különvált, önálló – működésének lehetővé tétele az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a vallásszabadsághoz való jog gyakorlásának

ugyan nem feltétele, de ahhoz szorosan hozzátartozik [...]. A vallásszabadság garantálásától elválaszthatatlan a vallási közösségek működőképessége” {27/2014. (VII. 23.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.), Indokolás [39]; 35/2014. (XII. 18.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2.), Indokolás [38]}.

[33] Az Alkotmánybíróság döntéseiben arra is rámutatott, hogy „»[e]gy vallási csoport számára a ‘vallási közösség’ jogállás [...] olyan lényeges jogosultság, amely szorosan összefügg a vallásszabadsághoz való joggal« {Abh., Indokolás [47]}; a jogi személyként való folyamatos működés lehetősége ehhez képest még alapvetőbb követelményként értékelhető” {3260/2014. (X. 20.) AB végzés, Indokolás [17]; Abh2., Indokolás [39]}” (Abh3., Indokolás [28]–[29])

[34] A vallási szervezetek jogalanyiságának kérdése mellett az Alkotmánybíróság kifejezetten a vallási szervezetek jogállásának (jogi formájának) átalakítására vonatkozó szabályozás Alaptörvénnyel való összhangjával is foglalkozott több ügyben: „Az állam egy adott szervezeti forma és anyagi támogatások igénybevételének, adott közösségi célok elérése érdekében történő együttműködésnek, valamint egyéb jogosultságok gyakorlásának a feltételeit – [...] az Alaptörvény keretei között – meghatározhatja, így meg is változtathatja.

A feltételek megváltoztatása esetén a jogalkotó mérlegelésére van bízva, hogy az egyes érintett szervezeteket megillető jogosultságok megállapításával kapcsolatban milyen szabályozási megoldást választ: általánosságban kötelezővé teszi kérelem benyújtását és a törvényi feltételeknek való megfelelés igazolását, vagy a hatáskörrel rendelkező szerveknek írja elő (ad lehetőséget), hogy hivatalból indítsanak eljárásokat a felülvizsgálatra. Többféle szabályozási megoldás is összhangban lehet az Alaptörvénnyel, ugyanakkor az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: a jogállás, illetve a jogosultságok megszerzésére irányuló eljáráshoz hasonlóan a jogállás, illetve a jogosultságok felülvizsgálatára irányuló eljárással kapcsolatban is – a jelen határozatban korábban kifejtettek szerint – az Alaptörvény VII. cikkéből és XV. cikkéből eredő követelmény az Alaptörvény B) cikkének, XXIV. cikkének, illetve XXVIII. cikkének megfelelő világos és kiszámítható szabályozás, kellő felkészülési idő, valamint a tisztességes eljárás és a jogorvoslati lehetőség biztosítása.” (Abh., Indokolás [58]–[59]; l. még: Abh3., Indokolás [30]) „A vallási közösség jogállás megszerzésére és megtartására vonatkozó eljárással kapcsolatban az Alaptörvényből eredő garanciális követelmények az Alkotmánybíróság álláspontja szerint értelemszerűen irányadóak a vallási közösség jogállásba más szervezeti formából történő átalakulás eljárására is, mivel ez utóbbi is vallási közösség jogállás megszerzésére irányul, annyi lényeges eltéréssel, hogy az átalakulás esetén létezik már egy jogelőd szervezet, amelynek vagyona és

meglévő jogviszonyai is veszélynek vannak kitéve egy sikertelen átalakulás esetén (tehát ha a jogelőd szervezet úgy szűnne meg, hogy a jogutód nem jönne létre.)” (Abh3., Indokolás [31])

- [35] A fentiekre tekintettel tehát önmagában nem alaptörvény-ellenes az olyan szabályozási modell, amely részeként a jogi személy formájának kötelező átalakulása során az érintettet nem hívják fel egyedi hatósági vagy bírósági aktusban a nyilatkozattételi, kérelem-benyújtási kötelezettségének teljesítésére, hanem azt a jogszabály címzettjének közvetlenül a jogszabályból kell megismernie és a kötelezettségnek magától eleget tennie. „A kérelem benyújtására, illetve a feltételek teljesítésére (és annak igazolására) vonatkozó határidő előírása elviekben a vallásszabadsághoz való jogot nem sérti, sőt, az érintett szervezetek jogállásának meghatározott időn belül történő rendezése a jogbiztonság szempontjával is indokolható.” (Abh3., Indokolás [36]) Az Alkotmánybíróság azonban az eljárási cselekmény megtételére előírt konkrét határidő megfelelését a jogbiztonság szempontjából ebben az esetben is vizsgálhatja. Ha az eljárási cselekmény teljesítésének határidejéről a kötelezett nem egyedi hatósági vagy bírósági aktus útján értesül, hanem a Magyar Közlönyből kell tudomást szereznie, akkor ehhez mérten kell számára hosszabb határidőt biztosítani. Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az indítványozó által a jelen ügyben támadott rendelkezésbe foglalt – a jogszabály megismerésére és az eljárási cselekmények elvégzésére vonatkozó – határidő nagyságrendekkel rövidebb volt, mint amilyen mértékű időt más hasonló jogi átalakulások esetén a jogalkotó szokásosan biztosított, tehát amelyre adott esetben a jogszabály címzettjei is alappal számíthattak. A közvetlenül a jogszabályból megismerhető határidő elégtelenségét a határidő letelte előtt néhány nappal nyújtott – a hatósági, illetve bírósági eljárás garanciáit nélkülöző – nem hivatalos, az érintettekhez csak esetlegesen és részlegesen eljutó minisztériumi tájékoztatás nem ellensúlyozza, nem küszöböli ki.
- [36] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja: az Ehtv. támadott szabályozása azáltal, hogy a korábban egyházként nyilvántartásba vett vallási szervezeteknek nem biztosított megfelelően hosszú határidőt arra, hogy más jogi formában történő továbbműködési szándékukról nyilatkozzanak, és a határidő elmulasztásához pedig a kényszer-végelszámolási eljárás lefolytatásának – visszafordíthatatlan – jogkövetkezményét kapcsolta, amely a vallási szervezetek megszűnéséhez vezet, az Alaptörvény B) cikkéből következő jogbiztonság elvével összefüggésben a VII. cikkben foglalt vallásszabadsághoz való jog sérelmét eredményezte.

- [37] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglaltak szerint kimondta az Ehtv. – 2012. március 1-től 2013. július 31-ig hatályos – 35. § (1) bekezdése „2012. február 29-éig” szövegrészének és a 35. § (3) bekezdés b) pontja „nem vagy” szövegrészének alaptörvény-ellenességét.
- [38] Mivel a rendelkezések már nem hatályosak, azok megsemmisítése helyett a bíróság az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján az előtte folyamatban lévő egyedi ügyekben lévő alkalmazási tilalom kimondását is kérte; ezt a kérelmet az Alkotmánybíróság korábbi határozatában megfogalmazott szempontok szerint bírálta el. „Az Alkotmánybíróságnak a jogszabályi rendelkezés alkalmazásának kizárására irányuló kérelem mérlegelésekor az Abtv. 45. § (4) bekezdése által meghatározott szempontokat kell figyelembe vennie, köztük »az eljárást kezdeményező különösen fontos érdekét«. [...] Bírói kezdeményezésre indult alkotmánybírósági eljárásban »az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke« nem mérlegelhető ugyanabban az értelemben, ahogyan alkotmányjogi panasz indítvány esetén. Az utóbbi esetben az eljárást kezdeményező ugyanaz, mint akit jog-, illetve érdeksérelem ért; míg az előbbi esetben az eljárást kezdeményező bíró és az alaptörvény-ellenes jogszabály – bírósági eljárásban történő – alkalmazása folytán jog-, illetve érdeksérelem szenvedett érintett elkülönül egymástól. Az alkotmányjogi panasz benyújtásától eltérően, az Abtv. 25. §-a szerint a bírói kezdeményezésnek nem feltétele a bírósági eljárásban érintett személy vagy szervezet Alaptörvényben biztosított jogának sérelme, a bíró az általa alkalmazandó jogszabályi rendelkezésnek az Alaptörvény bármely rendelkezésével való ellentéte miatt, konkrét érdeksérelem nélkül is az Alkotmánybírósághoz fordulhat. Ha a bíró olyan jogszabály alkalmazásának kizárását kezdeményezi, amelynek alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, a kérelemnek az Alkotmánybíróság az Abtv. 45. § (4) bekezdése által meghatározott másik mérlegelési szempont, az »Alaptörvény védelme« alapján is helyt adhat, annak érdekében, hogy alaptörvény-ellenes norma ne érvényesülhessen a jogrendben és a bíró az előtte folyamatban lévő ügyet az Alaptörvénnyel összhangban álló jogszabályi rendelkezések alkalmazása révén dönthesse el. Ilyen esetben a bírósági eljárásban érintett személy vagy szervezet érdekeit annyiban indokolt figyelembe venni, hogy elkerülhető legyen egy olyan helyzet, amelyben az érintett Alaptörvényben biztosított joga védelmének absztrakt szempontja alapján az Alkotmánybíróság a bíróság kezdeményezésének helyt ad, de ez az érintett akaratával ellentétesen, – ahelyett hogy a jogsérelmet ténylegesen orvosolná – az érintettnek (további) érdeksérelem okoz.” (Abh2., Indokolás [67])

- [39] Az indítványozó jelezte, hogy az érintett szervezetek a továbbműködésükre vonatkozó nyilatkozatot az Alkotmánybíróság eljárása bírói kezdeményezésének időpontjáig sem tettek; utóbb viszont hivatalból arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy a 14.Pk.60.070/2011. számú ügyben érintett szervezet közölte a bírósággal további működési szándékát. A többi ügyben érintett szervezettel kapcsolatban azonban a bíró ilyen tájékoztatást nem adott.
- [40] Mindezekre tekintettel a határozat rendelkező részében foglaltak szerint az Alkotmánybíróság – az Abtv. 45. § (4) bekezdésében meghatározott mérlegelési jogkörében – az Alaptörvény B) cikke és a VII. cikkében biztosított jog védelme érdekében, a bírósági eljárásban érintett kifejezett szándékát is figyelembe véve, a 14.Pk.60.070/2011. számú ügyben a támadott rendelkezés alkalmazásának tilalmát mondta ki, a többi ügy vonatkozásában a kérelmet elutasította.

Budapest, 2015. július 14.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [41] A határozat rendelkező részének 1. pontjával nem értek egyet.
- [42] 1. Az indítványok értelmezéséhez kapcsolódó elvi kérdésként merül fel, hogy az olyan alaptörvényi rendelkezések – így különösen a B) cikk (1) bekezdése – esetén, amelyekből több külön jog vagy követelmény is levezethető, az indítványnak mennyire részletesen kell megjelölnie azt, hogy – álláspontja szerint – az adott alaptörvényi rendelkezés milyen okból szenved sérelmet.

- [43] Konkrétabban, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt „független, demokratikus jogállam” deklarációjából számos, egymástól nagy mértékben eltérő követelmény levezethető; így például a jogállamiságból fakadó jogbiztonság és ennek részeként pl. a visszaható hatályú jogalkotás tilalma, a normavilágosság, a kellő felkészülési idő biztosításának, vagy a szerzett jogok védelmének követelménye, stb. Ebből következően értelmezést igényel az, hogy az indítványozónak elég-e pusztán az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését és pl. a jogállamiság sérelmét megjelölnie, vagy ki kell térnie az alaptörvényi rendelkezés pontosabban megjelölt aspektusára (pl. normavilágosság). Ehhez szorosan kapcsolódik az a kérdés, hogy ha az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére alapítottan egy ebből levezetett konkrét követelmény sérelmét állítja, akkor az Alkotmánybíróság vizsgálhatja-e, hogy az indítványozó által alaptörvény-ellenesnek állított jogszabályi rendelkezés összeegyeztethető-e más, a B) cikk (1) bekezdéséből fakadó olyan követelménnyel, melyet az indítvány nem jelölt meg.
- [44] Nézetem szerint az Abtv. 52. § (2) bekezdéséből, az Alkotmánybíróság eljárásának indítványhoz kötöttsége elvéből az következik, hogy a testület csak az indítványban konkrétan megjelölt szempontok és összefüggések alapján vizsgálhatja felül az alkotmányossági vita tárgyává tett jogszabályi rendelkezéseket; más szempontokat – így a megjelölt alaptörvényi rendelkezésből következő más jogot vagy követelményt – nem vehet figyelembe. Ez ugyanis már az Alkotmánybíróság hivatalbóli eljárását jelentené, amit az Abtv. csak kivételesen, konkrétan meghatározott esetekben tesz lehetővé. Túlmenően az eljárási szabály betartásának elvi követelményén, az indítványhoz kötöttség elvének sérelme kiüresítheti a jogalkotónak az Alaptörvény 24. cikk (7) bekezdésében, illetve az Abtv. 57. § (1b) bekezdésében biztosított véleményezési jogát is.
- [45] 2. A határozat rendelkező részének 1. pontja azért állapítja meg az Ehtv. hivatkozott rendelkezéseinek alaptörvény-ellenességét és mond ki alkalmazási tilalmat, mert a szabályozás „azáltal, hogy a korábban egyházként nyilvántartásba vett vallási szervezeteknek nem biztosított megfelelően hosszú határidőt arra, hogy más jogi formában történő továbbműködési szándékukról nyilatkozzanak, és a határidő elmulasztásához pedig a kényszervégszámolási eljárás lefolytatásának – visszafordíthatatlan – jogkövetkezményét kapcsolta, amely a vallási szervezetek megszűnéséhez vezet, az Alaptörvény B) cikkéből következő jogbiztonság elvével összefüggésben a VII. cikkben foglalt vallásszabadsághoz való jog sérelmét eredményezte.”

Az Alaptörvény-ellenesség megállapítását tehát a B) cikk (1) bekezdéséből következő jogbiztonságból eredő követelmény, a kellő felkészülési idő hiányára alapítja, mely – álláspontja szerint – a vallásszabadsághoz való jog sérelmét eredményezi.

- [46] Az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése körében a jogbiztonság követelményén belül hivatkozott a normavilágosság sérelmére. A tisztességes eljárásról való joghoz kapcsolódóan kifejtette továbbá, hogy az Ehtv.-ben foglalt eljárásrend azért nem felel meg a jogállamiság elvének, mert „a felek eljárási részvételét, a szervezet, illetve tagjai önrendelkezését, a szükséges eljárási garanciákat nem biztosítják megfelelően”. Az indítványozó ezen túlmenően általánosságban utalt arra, hogy a jogállamiság sérelme azért is fennáll, mert a szabályozás nem biztosítja az általa megjelölt alapjogok [Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése, VIII. cikk (2) bekezdése, XV. cikk (1)–(2) bekezdése és XXIV. cikk (1) bekezdése] érvényesülését. Az az érvelés azonban nem jelenik meg az indítványban, hogy az Ehtv.-ben biztosított határidő nem felel meg az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság, ezen belül a kellő felkészülési idő követelményének és ez vezet más alapjog sérelméhez. (Kizárólag a megkeresett miniszter hivatkozik válaszában arra, hogy az Ehtv.-ben biztosított fél éves objektív, jogvesztő határidő nem vet fel alkotmányos aggályokat.)
- [47] Tekintettel arra, hogy az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséhez kapcsolódóan nem a kellő felkészülési idő hiányára hivatkozott, ezért álláspontom szerint az Alkotmánybíróság vizsgálata és Alaptörvény-ellenességet megállapító döntése sem alapulhat ezen. Az Alkotmánybíróságnak az indítványhoz szorosan kapcsolódva, az abban foglalt érvrendszer mentén kellett volna vizsgálatát elvégeznie.
- [48] Megjegyzem, e határozat következményeként számot kell vetni az Alkotmánybíróság döntéseinek precedens jellegével is. Nézetem szerint a következetes eljárásnak ezentúl csak az fog megfelelni, ha az Alkotmánybíróság – amennyiben eljárása során észleli az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének bármilyen okból bekövetkező sérelmét – attól függetlenül állapítja meg a vizsgált jogszabály (annak része) Alaptörvény-ellenességét, hogy az indítványozó a B) cikk (1) bekezdésén kívül ennek az Alaptörvény-ellenességet eredményező konkrét aspektusára hivatkozott-e.
- [49] 3. A 2. pontban írtaktól függetlenül, a kellő felkészülési idő sérelmét sem találok megfelelően alátámasztottnak. Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlata szerint – [megegyező pl. a 6/2013. (III. 1.) AB határozatban] a kellő

felkészülési idő hiányát csak kirívó esetekben állapítja meg: „»[a] jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idő megállapítása és biztosítása a jogalkotó felelősséggel terhelt mérlegelésének és döntésének függvénye. Az alkotmányellenesség csak a jogszabály alkalmazására való felkészülést szolgáló időtartam kirívó, a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztető vagy sértő elmaradása, illetőleg hiánya esetén állapítható meg. [7/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 45, 47.]« [...] »Annak elbírálása, hogy valamely konkrét jogszabály esetében mennyi idő szükséges a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez, gazdaságpolitikai, szervezési, műszaki stb. szempontok figyelembevételét szükségessé tevő mérlegelési kérdés, vagyis nem alkotmányjogi probléma [28/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 155, 158.]« [...] A jogszabály alkalmazására való felkészülési idő kirívó hiánya azonban alaptörvény-ellenességhez vezet. A jogbiztonságot súlyosan sérti, ha az új, illetve többletkötelezettségeket előíró jogszabályi rendelkezés kihirdetése és hatálybalépése közötti felkészülési idő elmarad vagy olyan rövid, hogy nyilvánvaló, hogy a jogszabály címzettjei jóhiszeműségük, legjobb szándékuk és igyekezetük ellenére sem – vagy csak rendkívüli erőfeszítések árán – tudnának kötelezettségeiknek eleget tenni. Ellentétes a jogállamiság elvével, ha a kellő felkészülési idő hiányából eredően a jogszabály címzettjei a megváltozott rendelkezéshez való alkalmazkodás rendkívüli nehézsége miatt nyilvánvalóan, illetve az új szabályozás megismerhetőségének hiányában valószínűsíthetően jogsértő helyzetbe kerülnek; különösen, ha emiatt joghátrányok is érik (érhetik) őket.” {6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [238]–[239]}

[50] A határozat nézetem szerint nem adja megfelelő indokát annak, hogy a kifogásolt felkészülési idő milyen okok miatt tekinthető kirívóan, a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztetően rövidnek. A felkészülési idő megfelelőségének vizsgálatához további adatokra és azok elemzésére lenne szükség (ez lenne az objektív összehasonlítási módszer): ismerni kellene, hogy az összes, az Ehtv. rendelkezése folytán egyesületté alakult volt egyház közül hány szervezet tett határidőben eleget az Ehtv.-ben foglalt feltételeknek; ez adná ugyanis a leginkább kézenfekvő következtetési alapot annak megítéléséhez, hogy a felkészülési idő elégséges (teljesíthető) volt-e vagy sem.

Budapest, 2015. július 14.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

[51] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2015. július 14.

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

[52] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2015. július 14.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

[53] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2015. július 14.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás alkotmánybíró különvéleménye

[54] A határozat rendelkező részének 1. pontjával a határozat indokolásának érvei alapján nem értek egyet. Úgy vélem, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességét az indokolásban felhívott érvek nem támasztják alá kellőképpen.

[55] A többségi határozat a támadott jogszabályi rendelkezéseket azért tekinti alaptörvény-ellenesnek és rendelkezik az egyedi ügyben alkalmazásuk kizárásáról, mert azok az Alaptörvény B) cikkéből következő jogbiztonság elvével összefüggésben a VII. cikkben foglalt vallásszabadsághoz való jog sérelmét eredményezik. Az Alaptörvény B) cikkében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonság elvének sérelmét a többségi határozat a „kellő felkészülési idő” hiánya miatt állapítja meg. Ezt azzal indokolja, hogy az indítványozó által a jelen ügyben támadott rendelkezésbe foglalt – a jogszabály megismerésére és az eljárási cselekmények elvégzésére vonatkozó – határidő jelentősen rövidebb volt, mint amilyen mértékű határidőt más hasonló jogi átalakulások esetén a jogalkotó biztosítani szokott.

- [56] A határozat fent ismertetett alkotmányjogi érvelésével kapcsolatban több aggályom merül fel.
- [57] Egyrészt, az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményező bíró nem hivatkozott az Alaptörvény B) cikkéből levezethető „kellő felkészülési idő” hiányára, csak az ugyanezen alaptörvénybeli szakaszból az Alkotmánybírósági gyakorlatban kimunkált „normavilágosság” követelményének a sérelmét állította. Ebből következően a többségi határozat olyan alkotmányos elv sérelme miatt ítélte alaptörvény-ellenesnek a támadott jogszabályi rendelkezéseket, amely sérelmét az indítvány nem állította. Másrészt eltekintve a fenti indítványértelmezési kérdéstől, úgy látom, hogy a „kellő felkészülési idő” sérelmére a többségi határozatban felhozott érvek nem elegendő súlyúak ahhoz, hogy azok alapján annak sérelmét a vizsgált ügyben meg lehessen állapítani. A Magyar Közlönyből történő tudomásszerzés ténye, illetve a közhasznú társaságok megszüntetésére, valamint a közhasznú, illetve kiemelkedően közhasznú jogállás törlésére vonatkozó analógiák sem önmagukban, sem összességükben nem indokolják azt, hogy a jogalkotó által meghatározott törvényi határidőről a jelen ügyben kijelenthessük, hogy az sértette a „kellő felkészülési idő” alkotmányos követelményét. Azaz, még ha el is tekintünk attól, hogy a többségi határozat a „kellő felkészülési idő” sérelmére és nem az indítványozó által hivatkozott „normavilágosságra” alapította a döntését, a ténylegesen vizsgált sérelmet sem támasztotta alá véleményem szerint megfelelő súlyú és a jelen ügyben releváns alkotmányos érvekkel.
- [58] Úgy vélem továbbá, hogy a többségi határozat az indítványban foglalt alkotmányjogi problémákat kellő súlyú alkotmányjogi indok nélkül csak részlegesen válaszolja meg. Nem derül ki számomra a többségi határozat indokolásából az, hogy a jogalkotó által biztosított rövid határidő az Alaptörvény B) cikkének sérelmén keresztül elsősorban miért a vallásszabadsághoz való jogot sérti, és miért nem a kezdeményező bíró által is megjelölt egyesülési jogot. E kérdés különösképp arra tekintettel vetődik fel, hogy az érintett jogi személyek már egyesületi formában működtek a kifogásolt határidő elmulasztásakor. A mulasztásból fakadó jogkövetkezmények szerintem nem a vallásuk szabad gyakorlásában, hanem a vallásuk egyesületi formában való továbbgyakorlásában akadályozták meg az érintett közösségeket.
- [59] A többségi határozatból hiányzik azon nem jelentéktelen, és általam a jövőre nézve is fontosnak tartott alkotmányjogi kérdés tisztázása, hogy az egyesületi formában vallásukat gyakorló személyek és közösségek esetében a vallásgyakorláshoz való jog és az egyesülési jog milyen viszonyban állnak egymással.

[60] Nem tartom kizártnak, hogy az indítványban felvetett és a többségi határozat által érdemben nem vizsgált alkotmányossági kérdések vizsgálata alapján az Alkotmánybíróság szintén a rendelkező részben foglalt jogkövetkezményeket állapította volna meg.

Budapest, 2015. július 14.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

[61] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2015. július 14.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

[62] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2015. július 14.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András alkotmánybíró különvéleménye

[63] Nem értek egyet a határozat rendelkező részének 1. pontjával, következésképpen annak indokolásával sem.

[64] Az Alkotmánybíróságnak az Ehtv.-t érintő korábbi – szintén többséggel elfogadott – határozatához fűzött különvéleményemben kifejtettem, hogy az Ehtv. a vallási tevékenységet egyesületként továbbfolytatni szándékozó szervezet számára mindössze azt írta elő, hogy 2012. február 29-éig jelentse be ezt a szándékát, majd 2012. június 30-áig teljesítse a nyilvántartásba vételhez szükséges feltételeket. Könnyítést jelentett az érintett, így a jelen ügyben érintett korábban egyházként működő szervezetek számára is, hogy a bíróság nem vizsgálhatta, hogy ezek létesítő okirata megfelel-e a legfőbb szerv, az ügyintéző szerv és a képviseleti szerv létrejöttére és hatáskörére vonatkozó törvényi szabályoknak {15/2015. (V. 29.) AB határozat, [75]–[76]}.

- [65] A 15/2015. (V. 29.) AB határozathoz fűzött különvéleményemet fenntartva a következőkre mutatok rá.
- [66] A többségi határozat indokolásának lényege az a megállapítás, mely szerint „[h]a az eljárási cselekmény teljesítésének határidejéről a kötelezett nem egyedi hatósági vagy bírósági aktus útján értesül, hanem a Magyar Közlönyből kell tudomást szereznie, akkor ehhez mérten kell számára hosszabb határidőt biztosítani.” Ebből vonta le azt a következtetést, hogy „az Ehtv. támadott szabályozása azáltal, hogy a korábban egyházként nyilvántartásba vett vallási szervezeteknek nem biztosított megfelelően hosszú határidőt arra, hogy más jogi formában történő továbbműködési szándékukról nyilatkozzanak, és a határidő elmulasztásához pedig a kényszer-végelszámolási eljárás lefolytatásának – visszafordíthatatlan – jogkövetkezményét kapcsolta, amely a vallási szervezetek megszűnéséhez vezet, az Alaptörvény B) cikkéből következő jogbiztonság elvével összefüggésben a VII. cikkben foglalt vallásszabadsághoz való jog sérelmét eredményezte”.
- [67] A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 25. §-ának (1) bekezdése szerint Magyarország hivatalos lapja a Magyar Közlöny, a 26. § (1) bekezdése szerint pedig a jogszabályokat az önkormányzati rendeletek kivételével a Magyar Közlönyben kell kihirdetni. Köztudomású tény, hogy a jogszabályok a jogalanyokra vonatkozó kötelező rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek teljesítését nem ritkán határidőhöz kötik. Kiemelt következményt tulajdonítani tehát annak, hogy egy jogvesztő határidőről az érintett jogalany a Magyar Közlönyből szerez tudomást, minden ésszerű alapot nélkülöz.
- [68] A megalapozatlan megállapításból levont következtetés szintén megalapozatlan. A határozat nem tartalmaz indokolást arra, hogy a konkrét esetben az érintett szervezetek számára miért volt elégtelen az Ehtv-ben biztosított időtartam nyilatkozatuk megtételére. Mivel a felkészülési idő elégtelenségét a bírói kezdeményezés sem támasztotta alá, azt vissza kellett volna utasítani {3058/2015. (III. 31.) AB végzés, [19], [26]}.
- [69] A határozat nyilvánvaló példája a „csúszós lejtő” veszélyének: ha az Alkotmánybíróság bizonytalan jogi alapokon elkezdí egy törvény rendelkezéseit megsemmisíteni (vagy alkalmazásuk tilalmát kimondani), akkor nem fog tudni megállni, ami esetenként (ebben az esetben is) egy jogintézmény megalapozatlan megszüntetéséhez vezet.
- [70] Jelen esetben különösen veszélyesnek tartom, hogy a két hónapos bejelentési határidő nem megfelelően hosszúnak, ezért alaptörvény-ellenesnek minősítése nem csak az Ehtv-re, hanem a jövőben minden más jogszabályra és azazokban előírt határidőre vonatkozik. Ha az Alkotmánybíróság az eddigi,

a jogszabályok hatálybalépésének idejére építő gyakorlatát ki kívánja egészíteni az egyes jogszabályokban előírt határidők mértékének vizsgálatával, akkor ehhez részletesen kimunkált zsinórmértéket kellett volna meghatároznia.

Budapest, 2015. július 14.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

[71] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2015. július 14.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/353/2013.

